

כולנו מסר כפול מהלך

"פרוטוקול אמסטרדם"
נע בין כתיבה תרפויטית, מסה, רשימות יומן ואפילו שירה. הכל כדי לדובב את הטראומה ומה שבא אחרי האונס ההוא באירופה, לפני 20 שנה

מסה, רשימות יומן ואפילו שירה; וזה אמנם מונולוג – "מסמך", כלשון גב הספר – ולא רומן. "פרוטוקול אמסטרדם" (ההיסטוריון) הוא מסמך שנגזר מתוך אמינות מסתריסט ומכרתו להעצים את זכויות הפרט מול הממשל האירופי. ח' בת שבע עוברת בתחנות שונות המרכיבות חיים של אשה בוגרת ותרה אחר שאלה: מהו "האמצע הפועם של עצמי"? על התקופה הפרועה באמסטרדם, בין סמים וריח של בירה, על צוק וכוחות קפיטליסטיים

דה צעירה שנאנסה לוו שמוטל עליה להיות אם בהווה. גם אנחנו, כהברה, כבר יורעים שנפגעות תקיפה מינית נושאות עליהן עול של בושה, עוד לפי ני בוא הכעס. נתיב ההתרסקות הידוע מראש אל "הבושה, הכנייה", עה, ההשתקה, הכחשת המיניות, הנחיתות, האנורקסיה, האלימות" – נמצא בשלמותו בין דפי הפרוטוקול. "אני כועסת כי נשים צריכות לפחד כל הזמן, או אני לא מפחדת, רווקא", היא כותבת. כמטילת צעירה באירופה היא "רוצה להתקעקע באות הגבורה של המסע", להיות "הפליטה הכי בטחיל, גנדי קטנה ובלתי מודעת, עם ציצים". מרגע שהתחילה ללמוד מגדר, שנים לאחר האונס, היא רוצה "לחשוף את ערוות הפטריארכיה, לנצח את כל הרישע הזה". היא כותבת על "שק" רים נורמטיביים, הטרדות מיניות נורמטיביות, הפרעות אכילה נורמטיביות", והטון הוא אירוני, מפולש בעצמו.

פרוטוקול אמסטרדם" נע על קווי התפר בין כתיבה תרפויטית,

ריאת "מאמרים חשובים למראה", יריעה אירונית שאין בזה פרנסה ומודעות עצמית גבוהה שלא כותרת את האינטליגנציה שלה. כשהיתה צעירה יותר הסתובבה באירופה, כטרמפים שהיו "הזר" מנויות לאינטימיות פתאומית עם פוטנציאל מהפכני, בסקוויטים, ובאחר המקרים נאנסה. פרקיו הקצרים של "פרוטוקול אמסטרדם" נעים לסירוגין בין שתי תקופות: ב-2009 המספרת היא אשת משפחה שמקימה בית ביישוב קהילתי ונהנית מהתפר של החיים בכפר, וב-1995 היא צעירה בת 22 שמתפשת "לפתוח את החוזה ולתת את לבי להמריגים", באיטליה ואו באמסטרדם, רכה ומתוקה כמו עיר-צעצור עים. זו כחירה נכונה, השומרת על מתח בין עבר להווה וכונה את הכאוס הפנימי. לאחר לידת בנה היא חשה "שרודת זהות" ומכשקת לברוח מ"חייבוק הממסד" שמציב אותה בתפקידה החדש. "האונס היה הפשע שלו, אבל השיגעון היה שלי", היא כותבת ומנסה לחבר בין מי שהיתה בחי

פרוטוקול אמסטרדם
ח' בת שבע. הוצאת עם עובד, 211 עמודים, 62 שקלים

יואב רוזן

ספרות עברית

לפעמים הכי טוב לא לרעת רבר על זהות המחבר/ת. רק כך: ח' בת שבע הוא שם עט של אשה שכינתה את סיפור חייה; בצעירותה יצאה לטייל באירופה, ושם נאינסה. הזיכרון מלווה אותה לאורך השנים. היא בוחרת להשתמש בשם עט כדי לשמור על פרטיותם של בני משפחה.

כמו לרמיות רבות בספרות העכשווית, לח' בת שבע, הכותבת את "פרוטוקול אמסטרדם", יש הכל: זוגיות עם יותם, שהיה מ"כ כצבא ועבשיו לומד טאי צ'י ("אני לא קוראת לו בעלי"), וכן קטן ושמו עופר. היא משמשת מנחת קבוצות, כותבת בעיתון אינטרנט וזוכרת "ימים עזים" אצל גורו רוחני בגליל. יש לה דיפלומה בלימודי מגדר וזמן המוקדש לק

רונית ידעיה (בהוצאת כתר) את הרומן "שכן טוב", ששירטט יש"ר אליות בורגנית ועירה ביישוב קהילתי, שלבו הורות ונרל"ן, בעוד האלימות מפעפעת כשקט יחסי לאורכה; שיאו של הספר הוא היה בניסיון אונס אליים. "פרוטוקול אמסטרדם" מו"קדש למספלת של ח' בת שבע, נטע, שלפיה "מי שנפגע פעם, מחפש כל מיני רכבים לשחור את הפגיעה באופן מרוכך יותר, כמו חיסון". מעבר לתובנות על יחסי שליטה שנהפכו לירע יומיומי מאז פוקו ובאטלה, יש כ"פרוטוקול אמסטרדם", "מבעד לשמיכת השקרים התרבותית", נרטיב שהוא משא ומתן עם האלימות: ראשיתה כמבני הכוח הקיימים, אך המשכה בסכסוך האירוני הנולד מתוך סתירותיהם העצמיות. אלימות זו היא לא רק אלימות כלפי העולם, אלא גם אלימות עצמית. נשים רבות יוכלו להיענות להזמנתה של ח' בת שבע. בסוף הספר מופיעה כתובת מייל, לייצירת קשר עם המחברת.

על התקופה הפרועה באמסטרדם, בין סמים ו"ריח של בירה", מודלים לציור בעירום ודיבורים על צדק וכוחות קפיטליסטיים משחיתים, מעידה ח' בת שבע כי "האווירה חלולה וסתמית"

עדיין תופסת את עצמי בפליטות פה מתנשאות המתחזות לפמיניזם... דברים שאילו הייתי שומעת גבר אומר אותם, הייתי מתעבת אותו". מוקד העימות הרמטי, שהוא גם העילה לפנייה לטיפול פסיכולוגי, הוא הקשר בין הבן הקטן לאמו, שחשה כלפיו ניכור ואפילו רחייה, ורורשת ממנו: "בציצי לא נוגעים". פרק המור נולוג הקרוי "ציצים", המהרהר באפשרות החיים "לפני שהתשוקה נעשתה רעה", הוא בין החזקים ביותר בין דפי הפרוטוקול.

ב-2010 הופיע בספריה לעם של "עם עובר" ספרה של שו "הרחק מהיעדרו", שתואר יחסי אישות בין אב לבתו. ב-2011 פירסמה

פר משיכות התצאית ברקה, כמו מבקשת לנטר את מירת המצור קה שלהן בתוך גופן, להשוות, לעיין... כולנו מסר כפול מהלך: כולנו עדיין מנסות להחליט כמה היא כרוכה, הנשיות הזאת, מה המחיר, מהם תנאי התשלום ואיפה פה הקופה".

גם היא קראה את הפמיניסטית בל הוקס, גם היא יודעת לדבר על המבנה הפטריארכלי ועל מניגנון הריכוז ולנסח משפטים כמו "תפישת המיניות הנשית כערוץ מרכזי לתשומת לב, זהות או עוצמה, או כבדיחה נצחית, סור תמת לנו את ההכרה". אבל לכו תתווכחו עם הילדות המאופרות, ש"כמו מרכיב הנערות בשנות האלפיים", אינן מסוגלות "להפ"ירי בין 'סקסי' ל'יפה'".

ספרות בריונית מזמנת אליה פרטים שאינם יכולים להיות אקראיים. החיים, לעומת זאת, רווקא מרבים לעשות כן, ומהי סיבה הזאת החיבור ב"פרוטוקול אמסטרדם" לשואה לא משכנע עד הסוף: "הגרמני שלי היה מורחלש, כמו נסיוב", כותבת ח' בת שבע על מיכאל, האנס. "קיבלתי שואה מדוללת, הגשמה זמנית". לעתים החיבור נוגע כפרובוקציה ("בוקתי קצת ארומה סקסית של שואה והדהור צחוקן הנכחד של ילדות שחורות עין. ערבב והש"פרץ"), ולפעמים הוא רק מיותר: "משברי עדייות הבנתי שמיכאל הוא גם נאו נאצי". רגע משמער תי מגיח רווקא מתוך מה שלוחש באוזנה האנס בזמן האונס עצמו. ומה אם היה כריטי?

מרי פעם כפעם מופיעים בט"קסט מעברים לעברית מאונגלזות, שכבר הפכה טבעית בלשון הדיבור. אולי אלה מסמנים של התקופה: כך, למשל, משתבצים "זה מצלצל לי מוכר" או "כל זה היה חזק וערמומי ממני" בתוך טקסט רהוט ברובו, אך בולטים מאלה הם משפטים עמומי משמעות כמו "מחטט בג'אנק של הפטריארכיה, בוחר לו תחפושת במיוחד בשכי"לי, בהתאמה אישית", או "אבל קולקטיבי גרול מחפש לעצמו בעלים ולב נכון". יש גם קצת סלנג משונה: "באופן כללי הייתי מעצבנת פצצות".

ח' בת שבע מתארת עולם של שאיפה לשלמות קוסמית, מצד אחד, ושל תרופות פסיכיאטריות, ילדים עם הפרעות התנהגות, קבוצות תמיכה וגורו בגליל מהי צד האחת. זה עולם של כוח ומבני צד, תגובה לאלימות הטבועה כוח, האנושי "אין מנוס מפני המורכבות הבלתי נסבלת המש"תנה תמיד של החיים", היא כורכת רגע אחד, ולאחר מכן: "אני

משחיתים" ("הרור סם, נושא הח"לום המשקר"), מעידה ח' בת שבע כי "האווירה הלולה וסתמית". זה בליל שלא מוביל לשום מקום – "ערב רב של פרטים מלוקטים בחטף מכל ימי חיי המעטים עד אז" – שמסמן יותר מכל את חור"סר הכיוון. האם, כמו במלאכת העיבוד של טראומה לפי ג'ודית לואיס הרמן, הסטה של הרכיבים הביוגרפיים אל עבר עיבוד בריוני היתה מחזקת את הטקסט? ייתכן. האם הסיטט שהיא חולמת, המתריחש דווקא בעזה, היה יכול להוות מפתח לעלילה בריונית שלמה? אולי.

כאשה בוגרת היא צופה ביי"לרות, "לבושות ומאופרות כמו זונות", בקניון, נעה בין הסט"ריפטיז הנפשי לבין ההתבוננות שב"התערטלות שבכשר": "הת"נועה הפאתטית של משיכת הח"צאית הקצרצרה למטה, כלי הרף, צד אחד, ואז צד שני, ושוב הצד הראשון, ושוב. הן עושות את זה בזמן שהן משוחחות עם נערים ארנטיים, שמחים בגופם הש"לם, הנכון. אני סופרת את מסי

יואב רוזן הוא תלמיד מחקר בתוכנית ללימודי תרבות באוניברסיטה העברית בירושלים